

FUNDACJA PRYWATNA RODZINNA – PRZYSZŁOŚĆ FIRM RODZINNYCH?

Kilka tygodni temu światło dzienne ujrzała kolejna odsłona nader liberalnego podatkowo projektu ustawy o polskiej fundacji prywatnej opublikowana przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii. Wielu sceptyków powiedziało by: „Timeo Danaos et dona ferentes” (łac. „Obawiam się Greków, nawet gdy niosą dary”).

► Piotr Grabowski – radca prawny, wspólnik zarządzający w Grabowski i Wspólnicy Kancelaria Radców Prawnych sp. k. (www.gwlaw.pl). Prowadzi w kancelarii GWLAW obszar doradztwa dla prywatnych klientów, w tym w zakresie procesów sukcesyjnych, strukturyzacji właścicielskiej, spadkobrania i dziedziczenia.

O sobicie jednak uważam, że to bardzo dobra wiadomość dla wszystkich właścicieli polskich firm rodzinnych, którzy stoją u progu zmiany pokoleniowej i chcą to zrobić w sposób przemyślany i elastyczny, sięgając jednocześnie po wyspecjalizowany instrument prawny stworzony właśnie w celu zapewnienia wielopokoleniowego zarządzania majątkiem rodzinnym – fundację prywatną rodzinną. Można by nawet rzec, że fundacja prywatna rodzinna to jedyna instytucja zapewniająca wdrożenie sukcesji szytej na miarę, w oparciu o którą funkcjonują najpotężniejsze rody biznesowe na świecie.

CZYM JEST FUNDACJA PRYWATNA?

To osoba prawna utworzona przez fundatora (osobę fizyczną) w celu zarządzania majątkiem przekazany przez fundatora oraz dysponowania tym majątkiem na rzecz beneficjentów wskazanych przez fundatora. Fundację rodzinną fundator może powołać w akcie fundacyjnym lub testamentie (jeżeli fundacja ma powstać po śmierci fundatora), natomiast ustrój fundacji oraz zasady jej funkcjonowania określa się w statucie fundacji. Fundacja prywatna może powstać w dowolnie określonym przez fundatora celu, np. w celu zarządzania majątkiem rodziny i jego ochrony. Majątek fundacji mogą stanowić aktywa ulokowane w fundacji przez fundatora: nieruchomości, ruchomości, środki pieniężne, udziały lub akcje. To fundator w dokumentach fundacyjnych określa zasady dystrybuowania zysków fundacji oraz zasady przekazania majątku beneficjentom, a także zasady korzystania z majątku przez fundację. Nawet po śmierci fundatora majątek przez niego przekazany może pozostać majątkiem fundacji.

JAKIE SĄ ZALETY FUNDACJI?

To przede wszystkim możliwość zachowania charakteru firmy rodzinnej, uniknięcie rozdrobnienia majątku firmy rodzinnej w ramach zmian pokoleniowych, zabezpieczenie interesów majątkowych członków rodziny poprzez umożliwienie rodzinie fundatora (także przyszłym pokoleniom) korzystania ze zgromadzonego majątku przy jednoczesnym określeniu przez fundatora zasad kontroli i nadzoru nad biznesem. To fundator swobodnie ustala reguły zarządzania i wykorzystania majątku fundacji zarówno za jego życia, jak i po jego śmierci, często wprowadzając zapisy determinujące profesjonalizację struktury firmy rodzinnej.

Wejście w życie polskiej ustawy o fundacji rodzinnej planowane jest na dzień 1 czerwca 2022 roku. Wbrew pozorom termin ten nie jest nadto odległy. Właściciele polskich firm rodzinnych, którzy chcieliby wykorzystać fundację rodzinną w procesie sukcesji w swoim otoczeniu rodzinnie-biznesowym, już teraz powinni rozpocząć przygotowania do jej utworzenia, w szczególności biorąc pod uwagę jej złożoność i konieczność podjęcia wielu innych działań prawnych i faktycznych, których kulminacją będzie jedynie ukonstytuowanie fundacji prywatnej.

GŁOSY PRZEDSIĘBIORCÓW UWZGLĘDNIONE W PROJEKCIE USTAWY

Należy przyznać, że nowy projekt ustawy o fundacji rodzinnej uwzględnia kluczowe uwagi zgłoszone przez środowisko firm rodzinnych w ramach konsultacji społecznych projektu. Co najważniejsze, zmienione zostały zasady opodatkowania fundacji rodzinnej, które w pierwotnej wersji projektu zakładały podwójne, a czasem nawet potrójne opodatkowanie i praktycznie biznesowo eliminowały nowo projektowany instrument z obiegu prawnego.

JAKIE KLUCZOWE ZMIANY ZNALAZŁY SIĘ W PROJEKCIE USTAWY?

- fundacja prywatna będzie miała możliwość prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie, w jakim jest to niezbędne do zarządzania majątkiem i inwestowania go w celu jego pomnażania – ustawa określała będzie katalog czynności, które będą mogły być podejmowane przez fundację rodzinną;
- skład organów fundacji prywatnej będzie zależny wyłącznie od woli fundatora; nie będzie jednocześnie przymusu powoływania co najmniej 50% członków organów fundacji prywatnej spoza rodziny – choć takie rozwiązanie będzie prawnie dopuszczalne;
- fundacja rodzinna będzie zwolniona z podatku dochodowego z tytułu otrzymanych dywidend oraz innych zysków kapitałowych (przychody ze zbycia udziałów lub akcji, odsetki);
- wypłaty na rzecz beneficjentów będą podlegały opodatkowaniu podatkiem od spadków i darowizn, z zachowaniem opodatkowania według skali oraz zwolnienia dla tzw. zerowej grupy podatkowej, chyba że wypłaty pochodzą z dochodów fundacji, które korzystały ze zwolnienia z podatku dochodowego, ponieważ wówczas będą one opodatkowane według stawki 19%;
- tzw. zerowa grupa beneficjentów poszerzona została o zięcia, synową i teściów.

FUNDACJE PRYWATNE DOSTĘPNE RÓWNIEŻ ZA GRANICĄ

Obecnie właściciele polskich firm rodzinnych mogą również korzystać z fundacji prywatnych mających swoje prawne umocowanie w innych niż Polska jurysdykcjach – na Malcie, w Lichtensteinie, Austrii czy Holandii. Jednak na przeszkodzie takiemu wyborowi stoi wiele barier, które zniechęcają właścicieli polskich firm rodzinnych, ale również doradców prawnych, którzy doradzają im przy budowie takiej struktury holdingowej, tj. odległość utrudniająca bieżący kontakt z organami fundacji, odmienne systemy prawne, inna kultura pracy doradców w obcych jurysdykcjach czy w końcu dosyć wysokie koszty funkcjonowania zagranicznej fundacji prywatnej. Ponadto korzystanie z zagranicznej fundacji prywatnej jest rozwiązaniem biznesowo mało opłacalnym w związku z dużym ryzykiem kosztów podatkowych, jakie generuje sam transfer aktywów poza terytorium Polski.

Nadrzędnym celem fundacji prywatnych rodzinnych, niezależnie od tego, w jakiej jurysdykcji zostaną zlokalizowane, jest w szczególności:

- planowanie sukcesji poprzez zapewnienie wielopokoleniowego zarządzania majątkiem rodzinnym zgodnie z wolą fundatora;
- ochrona majątku rodzinnego oraz efektywne zarządzanie tym majątkiem i realizacja strategii dalszego rozwoju tego majątku;
- możliwość elastycznego ukształtowania statutu fundacji rodzinnej.

BENEFICJENCI FUNDACJI

Każdy przyszły założyciel fundacji prywatnej (fundator) musi także odpowiedzieć sobie na pytanie, kto będzie beneficjentem fundacji oraz na jakich zasadach partycypować będzie w zyskach i majątku fundacji. To od fundatora zależeć będzie, czy beneficjentami fundacji będą wyłącznie jego potomni w linii krwi, w tym także ci jeszcze nienarodzeni, czy też szerszy krąg członków jego rodziny, a może także osoby spoza rodziny, np. pracownicy firmy.

Ponadto fundator będzie miał możliwość zróżnicowania uprawnień poszczególnych beneficjentów fundacji na:

- beneficjentów posiadających bezwarunkowe roszczenie do fundacji o wypłatę lub inne świadczenia;
 - beneficjentów posiadających roszczenie do fundacji o wypłatę lub inne świadczenia po spełnieniu określonego warunku (np. po ukończeniu odpowiednich studiów) lub upływie określonego terminu (np. po osiągnięciu określonego wieku);
 - beneficjentów, którym roszczenie do fundacji o wypłatę lub inne świadczenia (jednorazowe lub powtarzające się) przysługiwać będzie dopiero wówczas, gdy tak postanowi odpowiedni organ fundacji;
 - beneficjentów niepartycypujących w zyskach fundacji, ale posiadających prawo do majątku fundacji w razie jej likwidacji.
- Bez wątpienia określenie kręgu beneficjentów fundacji prywatnej oraz ich uprawnień w dużej mierze determinować będzie charakter fundacji rodzinnej oraz rolę, jaką będzie ona odgrywać. Z drugiej strony rola, jaka zostanie przypisana danemu beneficjentowi w fundacji, może warunkować kierunek i możliwość rozwoju indywidualnego tej osoby. Powoduje to, że proces określenia beneficjentów i ich uprawnień powinien być poprzedzony gruntowną i szczegółową analizą otoczenia rodzinnego.

Można mieć jedynie nadzieję, że rozmowy na temat fundacji prywatnej rodzinnej nie zakończą się tylko na samym projekcie ustawy, a proces legislacyjny nabierze tempa i ustawa rzeczywiście wejdzie w życie z dniem 1 czerwca 2022 roku. Można mieć również nadzieję, że publikacja nader liberalnego od strony podatkowej projektu ustawy o polskiej fundacji prywatnej nie była jedynie podyktowana chęcią zbudowania pozytywnej „zaślony dymnej” przed uchwaloną przez Sejm RP kilka dni później ustawą o Polskim Ładzie, że nie była to jedynie próba wyprzedzającego ostudzenia emocji, które wywołał Polski Ład. □

